

CD HEDENDAAGS

Verstilde muziek

Arvo Pärt

In tijden van grote religieuze armoede blijkt de sobere, maar intense muziek van de Estse componist Arvo Pärt velen recht in het hart te raken. Zo ook de nieuwe cd die het vocaal ensemble Vox Clamantis recentelijk uitbracht bij het muzieklabel ECM. *The Deer's Cry*, zo luidt de titel en ook het eerste gezang van dat album, wat ons meteen doet denken aan 'de moede hinde' uit Psalm 42.

Pärts geloof en spiritualiteit zijn gelouterd tijdens de lange jaren waarin zijn vaderland zuchtte onder het juk van het communisme. Het repertoire dat Vox Clamantis hier opnam, biedt momentopnames uit veertig jaar. Het laat horen hoe Pärts muziek, ondanks enige evolutie, eigenlijk fundamenteel zichzelf trouw blijft. Elk lied staat op zichzelf en toch vormt het onmiskenbaar een schakel in een stevige ketting.

Het oudste werk, een vierstemmig a capella *Summa* (eigenlijk een credo), schreef Pärt al in 1977, terwijl *Drei Hirtenkinder aus Fatima stamt* uit 2014. Zoals vaker situeert Pärt zich in het hart van de oecumene: er zijn Latijnse ge-

zangen en Oud-Slavische, maar voorts wordt gezongen in het Engels, Duits en Spaans. Die verscheidenheid onderstreept net de fundamentele eenheid van allen die met de componist mee hun geloof willen overwegen.

Het laatste werk, een gebed uit de orthodoxe boertcanon, blijft voor ons echter een mysterie. In een tijd waarin het woord vaak zo waardeloos wordt gebruikt, is zulke weerbarstigheid misschien wel een openbaring. Uit de som van al die religieuze tradities en muziekculturen komt alleszins geen Babelse spraakverwarring voort, maar boeiende muziek waarin alles met elkaar harmonisch versmelt.

Pärt schept een waarachtig innerlijke ruimte waarin de stilte spreekt van eeuwigheid. Kortom, het beste tegengif voor de huidige gejaagdheid en platvloerse zelfingenomenheid. Pärts muziek is in de ware zin van het woord religieus. De componist brengt je zonder dwang tot achttzaam luisteren en deelt je het gevoel mee dat je in een traditie staat die al eeuwen meegaat en die, in tegenstelling tot alle modieuze gekwek, de toekomst heeft.

De bijzonder verfijnde akoestiek van deze opname is helemaal het keurmerk van ECM. (JC)

Arvo Pärt, *The Deer's Cry*, door Vox Clamantis, ECM New Series, ECM 2466, 24 euro.

CD RELIGIEUS

Eerbetoon aan Luther

Vox Luminis

Aan het eind van Mozarts beroemde opera *Die Zauberflöte* zingen twee gemaskerde mannen een vreemde, 'onmozartiaanse' melodie. Het is een bewerking van het lutherse koraal *Ach Gott, vom Himmel sieh darein*, in 1524 door Maarten Luther gepubliceerd. Het belang van Luthers muzikale genie is meteen duidelijk. De vader van het protestantisme introduceerde een zingbare liturgie die haar invloed had op vele andere genres.

Een dubbel-cd introduceert ons in de lutherse muziek van de zestiende en zeventiende eeuw, van Luther tot Heinrich Schütz. Op de eerste schijf horen we voorbeelden van de lutherse li-

turgie, met onder meer de eerste passie door Joachim von Burck en een *Deutsches Requiem*, de zielenmis in het Duits, op dezelfde tekst die Johannes Brahms veel later gebruikte. De tweede schijf bevat Duitse polyfone motetten, waaronder enkele hoogst aangrijpende.

Tussendoor speelt Bart Jacobs, organist-titularis van de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal in Brussel, enkele schitterende bewerkingen van Luthers gezangen op het orgel van het Ardense dorp Gedinne, provincie Namen. Dat dateert uit 2002 en is een kopie van een oud Oost-Duits instrument. (EDS)

Ein feste Burg ist unser Gott. Luther and the Music of the Reformation, door Vox Luminis onder leiding van Lionel Meunier & Bart Jacobs, Ricercar 376, 30 euro.

BOEK CATECHESE

Katholiek voor kinderen

Jean Mercier

In 1997 publiceerden de Franse bisschoppen een brief aan alle gelovigen met een oproep om het geloof voor te stellen. De afgelopen jaren werden in Frankrijk dan ook diverse catechetische projecten gelanceerd vanuit die grondhouding. Nu druppelt de benadering ook door naar de Lage Landen.

Een voorbeeld is dit boek, in 2009 in Frankrijk verschenen met een voorwoord van mgr.

Michel Dubost, de bisschop van Evry, en nu in opdracht van de katholieke uitgeverij Betsaida vertaald naar het Nederlands. Het eerste deel spreekt over de Bijbel en de persoon van Jezus Christus. Het tweede gaat over de kerkgeschiedenis, het derde over wat wij geloven en vieren. De drie samen vormen een heldere inleiding in het katholieke geloof. In de loop van het verhaal worden sprekende kinderen opgevoerd, wat de levendigheid ten goede komt. Ook kaarten en tekeningen maken de inhoud aanschouwelijk. Het geheel is fraai geïllustreerd.

De oorspronkelijke Franse achtergrond spreekt uit de keuze van de kerkhistorische onderwerpen en van de heiligen. Er wordt uitvoerig stilgestaan bij voor Vlamingen en Nederlanders haast onbekende heiligen zoals de Franse koning Lodewijk. Geert Groote en Thomas van Kempen en Vlaamse mystici als Hadewych of Jan van Ruus-

broec blijven onvermeld. In een Nederlandse bewerking zouden die niet mogen ontbreken.

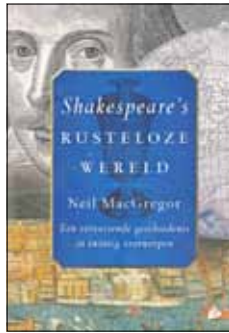
Ondanks die kleine minpunten zullen kinderen genieten van het boek en is het voor ouders, leerkrachten in het katholiek onderwijs en parochiële werkgroepen een prima hulpmiddel voor geloofsonderwijs en godsdienstige vorming. (HDI)

Jean Mercier & anderen, *Het Katholieke geloof ontdekken van de Bijbel tot de sacramenten*, Betsaida, 's-Hertogenbosch, 2016, 175 blz., 19,95 euro, ISBN 978 94 9199 130 1.

BOEK CULTUUR

Bard der barden

Neil MacGregor

William Shakespeare (1564-1616) wordt vandaag beschouwd als de grootste Britse schrijver aller tijden, ook al zag hij zichzelf beslist niet als een Brit, wel als een Engelsman. Het

concept 'Brits' ontstond wel tijdens zijn laatste levensjaren, onder de Schots-Engelse koning Jacobus I. Die smeedde de vorstenhuizen van Schotland en Engeland samen, een band die tot op vandaag standhoudt. De unie tussen de landen (het huidige Verenigd Koninkrijk) kwam echter pas honderd jaar later tot stand.

Ter gelegenheid van Shakespeares 400ste sterfdag schreef Neil MacGregor, gewezen directeur van het vermaarde British Museum, dit boek over de tijd en de historische context van de bard aan de hand van twintig voorwerpen. Daarmee introduceert hij ons in de Engelse geschiedenis. Een van de 'voorwerpen' is de Union Jack, de Britse vlag die nog tijdens Shakespeares leven werd ontworpen.

In een van diens stukken wordt zelfs verteld dat er met een Britse vlag wordt gezwaaid. Was dat de Union Jack die wij kennen? MacGregor betwijfelt het.

Die Union Jack zie je vandaag in Schotland overigens nog maar zelden wapperen. Zij moest haar plek afstaan aan de blauwe Schotse vlag. (EDS)

Neil MacGregor, *Shakespeares rusteloze wereld. Een verrassende geschiedenis in twintig voorwerpen*, Hollands Diep, Amsterdam, 2016, 336 blz., 24,99 euro, ISBN 978 90 4883 117 3.

BOEK POLITIEK

Zuiderburen

Mia Doornaert

Mia Doornaert, gewezen journalist, expert buitenlandse politiek en vandaag nog steeds actief als krantencolumnist, levert een boek af over de Franse politiek, die ze breed historisch en cultureel duidt. Doornaert fileert genadeloos de situatie van onze zuiderburen.

Volgens Mia Doornaert heeft het huidige Frankrijk helemaal geen grandeur meer, dringen hervormingen zich op, maar worden alle pogingen daartoe gesaboteerd.

De lezer krijgt nieuwe perspectieven mee. Op basis van recen-

te literatuur laat de auteur een ander licht schijnen op de Franse Revolutie. Die geschiedenis werd immers in de negentiende eeuw partijdig geschreven, onder meer om de republikeinse staatsvorm, nog maar verankerd sinds 1875, te voorzien van een verleden. De revolutie, meent Doornaert, draaide al gauw elk idee van democratie de nek om, mondde uit in terreur en chaos, verarmde het land en werd gered door de staatsgreep van Napoleon, die eigenlijk een militaire dictatuur wilde. Het land raakte diep verdeeld en was uitgespeeld als grote speler op wereldvlak.

Doornaert maakt brandhout van tal van Franse politici. Aan de huidige president François Hollande maakt ze amper woorden vuil, maar François Mitterrand, staatsleider van 1981 tot 1995, krijgt een heel hoofdstuk waarin hij tot op de grond wordt afgebrand. Volgens Doornaert ontworpen Mitterrand 's lands economie, werkte hij de Duitse eenmaking tegen en lokte hij ongewild aanslagen uit. Ook zou hij het multiculturalisme als een nieuw soort politiek dogma hebben geschapen en daardoor het Front National groot gemaakt.

Goede punten krijgt daarentegen generaal Charles de Gaulle, de man die de Vijfde Republiek installeerde vanuit het geloof in een sterke, sturende staat. Hij herstelde Frankrijks geloofwaardigheid in het buitenland en liet stabiele politieke instellingen na. Die ambitie werd helaas, althans volgens Mia Doornaert, weggeblazen door de storm van 'mei '68'.

Niet alles in Doornaerts betoog is even historisch nauwkeurig, maar dat hoeft niet in een gedreven exposé. Helaas haalt de tijd de auteur in. Het slothoofdstuk is een lofrede voor de rechtse presidentskandidaat François Fillon, bij het ter perse gaan zwaar in diskrediet gebracht. (EDS)

Mia Doornaert, *Ontredderde republiek. Zoektocht naar de ziel van Frankrijk*, Polis, Kalmthout, 2017, 282 blz., 19,95 euro, ISBN 978 94 6310 090 8.